

2024-10-24

dnr 5.2.1- 2024-1717

Naturvårdsverket
registrator@naturvardsverket.se
espoo@naturvardsverket.se

Yttrande vid Esbosamråd om Etapplandskapsplan klimat och energi, norra Österbotten, Finland
Ärende nr: NV-07046-24

Sametinget i Sverige är både en statlig myndighet och ett folkvalt samiskt parlament med syfte att förbättra de svenska samernas möjligheter som ursprungsfolk att bevara och utveckla sin kultur. Sametingets uppgift är att medverka i samhällsplaneringen och bevaka att samiska behov beaktas, däribland renskötselns intressen, vid utnyttjandet av mark och vatten.

Avståndet från Suurhiekká till den yttre gränsen av Sveriges ekonomiska zon är ungefär 25 km. Det är ytterligare cirka 14 km till närmaste området av riksintresse för rennäringen, Sandskär, som ligger inom Liehittäjä sameby. Forskning visar att renar undviker den blinkande belysningen men inte på det avståndet. Forskning visar också att buller från rotorbladen är en undvikelseffekt. Det har dock inte forskats ännu på havsbaserad vindkraft där både ljus och ljud går över en relativt slät yta. Ljud som går över is skulle kunna färdas längre när det inte är något hinder som stoppar. Det går att göra åtgärder så att alla lampor blinkar samtidigt, det är bättre än att det blinkar på olika håll hela tiden.

Det bör också tas fram en bedömning om projektet kan ha en kumulativ påverkan tillsammans med havsvindsprojekt i Sverige som planeras i Bottenviken. Sametinget har riktlinjer hur samråd och framtagande av mkb i förhållande till samisk markanvändning.

Inflytande och samråd

- Berörda samer har rätt till inflytande och ska ha möjlighet att påverka beslut när mark inom det samiska traditionella området berörs.
- Verksamhetsutövaren ska ha dialog direkt med berörda samer om planerade exploateringar.
- Samrådet ska ske i ett tidigt skede.
- Berörda samer ska få så mycket information om åtgärden att de kan fatta ett informerat beslut om projektet och om de så önskar lämna sitt "fritt och informerade samtycke".
- Berörda samer ska ges möjlighet till ett effektivt deltagande och ett faktiskt inflytande. För att nå ett effektivt deltagande avses; tidsaspekten, ekonomiska resurser och att inga andra faktorer redan låst förutsättningarna.

- Samrådsförfarandet ska vara omfattande och resultera i ett positivt stöd för åtgärden hos en majoritet av de rådfrågade.
- 1. Den samiska kulturen och de samiska rättigheterna/folkrättsliga principer ska respekteras.
- 2. De traditionella näringarna får inte bli tillintetgjord.

Miljökonsekvensbeskrivningens (MKB) avgränsning avseende samisk markanvändning

För att förstå markens betydelse för renskötseln i området krävs information och kunskaper om hur samebyarna bedrivit, bedriver och avser att bedriva sin renskötsel och hur områdets funktion, både på lång och kort sikt, inverkar på samebyns renskötsel som helhet.¹ Den som avser att etablera en verksamhet ska enligt kunskapskravet i miljöbalken och miljöbedömningsförordningen se till att miljökonsekvensbeskrivningen tas fram med den sakkunskap som krävs. Verksamhetsutövaren behöver därmed ha god kännedom om samiska förhållanden och renskötseln som bedrivs i området. Det finns krav i lagstiftningen på att flera olika dimensioner ska belysas i miljökonsekvensbeskrivningen, både avseende landskap, kulturarv, hälsa och miljö. Miljökonsekvensbeskrivningen ska därför innehålla beskrivningar och konsekvenser av den planerade verksamheten för den samiska markanvändningen. Sametinget anser att Akwé: Kons riktlinjer² ska tillämpas för att förebygga och mildra negativ påverkan på den samiska kulturen samt för att bidra till att uppnå respekt för traditionell kunskap och sedvanebruk som är fastställda i artikel 8j och 10c i Konventionen om biologisk mångfald.

I en MKB ska bland annat följande beskrivas:

- Hur, när och var renskötsel bedrivits, bedrivs och avser att bedrivas i det aktuella området
- Vilken funktion området har för renskötseln
- Samlad bedömning av vilka konsekvenser som kan uppstå för renskötseln inom berörd samebyn samt påverkan på samebyns funktionella samband
- Kumulativa, permanenta, tillfälliga, sociala och kulturella effekter
- Redogöra för berörda riksintressen
- Redovisa förebyggande och skadelindrande åtgärder som vidtas för att minimera störningar på rennäringen
- Redovisa aktuell samt förutsägbar intrångsbild för berörd sameby
- Eventuell påverkan på angränsande samebyar
- Redovisa vad som framkommit i samrådet med berörd sameby
- Hur miljö kvalitetsmålen (särskilt *Storslagen fjällmiljö, Ett rikt växt- och djurliv, Myllrande våtmarker, Levande skogar* samt *Levande sjöar och vattendrag*) påverkas.

För miljökonsekvensbeskrivningens avgränsning avseende den samiska markanvändning hänvisas till vägledningen *Samisk markanvändning och MKB*³.

I Sametingets yttrande har avdelningschef Ingela Nilsson beslutat efter föredragning av samhällsplanerare Laila Öberg, avdelningen Samiska näringar

¹ MÖD, Dom meddelad 2020-11-12, Mål nr P 2707-19

² <https://www.sametinget.se/31707>

³ <https://www.sametinget.se/26843>